„ЗАСТАВА“ излази редовно: средом, петком и недељом на целом табаку а уторницом на по табака.

ЦЕНА ЈЕ ОВА
за Аустро-Угарску:
за целу годину . . . . . 14 ф. — н.
за пола године . . . . . 7 ф. — н.
за четврт године . . . . . 3 ф. 50 н.
за 1 месец . . . . . 1 ф. 20 н.

За Србију (у злату)
за годину 32 дин., за пола године 16 дин., за четврт године 8 динара.

ЗАСТАВА.

ЛИСТ целокупне српске народне слободоумне странке.

ОГЛАСИ рачунају се по 6 новч. од сваког реда ситних слова, за жиг се плаћа по 30 новч. сваки пут.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а претплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ“ у Нови Сад.

НЕНАПЛАЋЕНА ПИСМА не примају се.

РУКОПИСИ не враћају се натраг.

Поједини бројеви стају 10 новч.

БРОЈ 124. У Новом Саду у среду 15. августа 1890. ГОДИНА XXV.

ПОСЛЕ ПОСЕТЕ У ПЕТРОГРАДУ.

Немачки цар Виљем II. био је, као што знамо, у посети руском цару. Још много пре исте посете, па онда док је трајала, и сада, где се цар Виљем већ вратио „никако да се ухвати у јевропској штампи прави значај те посете“. Све се јевропске новине, и велике и мале, усиљавале, па и данас још једнако се усиљавају, да би сазнале прави смер путу немачког цара у Петроград. Никако им то не испада за руком, и за то све од реда само нагађају, а при том нагађању да богме да сваке са свог гледишта полазе, управо онако, како би задовољиле струју, која заноси њихове читаоце.

Но кроз сву јевропску штампу провлачи се, као црвен конац, нека зебња и бојазан од те посете. Изгледа, да је то са свим природно. Јевропа се и сувише заплела, те у овај мах не може нико знати шта ће бити, кад буде једном расаплет отпочео. Међу тим Русија и Немачка играју и сада, а играће и при разрачунавању главну улогу. По томе свакако треба бити на опреву, кад се владари те две јевропске државе састају, грле и љубе, а човек на опреву мора по некад и да зазебе и страхује.

Шта може бити после посете немачког цара у Петрограду? То се не зна, али се може на сигурно рећи у напред, да ће бити онако, као што су та два владара уговорили, ако је политика била узрок путовању цара Виљема у Петроград. Ту поговора нема, а не може га ни бити. О тога је са свим појмљива и разумљива зебња јевропске штампе.

Може се онако узети: је ли дошло до споразума и погодбе између Немачке и Русије, може се слободно узети, да је посета цара Виљема руском цару била са мртви ударац тројном савезу. Онда би одмах и друкчије политичке прилике у Јевропи настале. Велике силе морале би свака на своју руку радити, а у том случају мора ле би се неке јевропске државе окренути вртоглаве политике, па би морале озбиљно да рачунају са фактичким стањем. Са свим је лако могућно, да би тада дошло и до опште споразума, и то без проливања крви, осим ако има још држава, које не ће историју да слушају, које не ће, да им је прошлост учитељица. Да може доћи до споразума, може се донекле и отуд закључити, што Немачка није један пут рекла, па и као члан тројног савеза, да она не ће за другог крв пролевати. Од државе, која тако говори, не треба се многом надати, а кад узмемо у обзир, да Немачка има много и много да чува (Елсас и Лотарингију, па данашњу своју целину и увупност), онда се треба тим мање још од ње чему надати. Осим тога немачки су државници и сувише мудри, а да не уништају силу и моћ руску. То је сам по себи довољан разлог, да се чува пријатељство с Русијом по сваку цену, само не по цену интереса Немачке. Но Немачка је уверена, да Русија у те њене интересе не ће дирати, те по томе лако је могућно подржавати пријатељство с њоме. Где се интереси не сукобљују и не укрштавају, где једни друге не потиру, ту је најлакше пријатељство.

По томе ми појмимо, што јевропска штампа зазире од последње посете у Петрограду. Има за то разлога и француска и талијанска штампа; знаде и бечка и будимпештанска штампа, зашто би силом да даде посети у Петрограду вид просте учтивости. Што и сама руска штампа доста ладно говори о тој посети, такође се може разумети. Ту је бојазан, да Русија и опет не буде онај, кога за нос вуку.

Толико само имадосмо рећи сада после посете немачког цара руском цару. Шта ће после те посете бити, идемо да видимо. Свакако нећемо још дуго чекати.

Политички преглед.

Руска штампа о посети цара Вилхелма. „Гражданин“ је поздравио цара Вилхелма овим речима: Русија ће дочекати цара немачког потпуном симпатијом уверена, да, ако је његово пријатељство према Русији искрено, ни Русија у том неће изостати. На том слободном пријатељству, које није условљено никаквим савезом, може се оснивати једна ера јевропског мира. Између оба монарха не стоји данас више никакав Бизмарк, за то је друга посета цара Вилхелма у Русији од велике важности. „Петербуршке Вједомости“ веле да девет-дневно борављење цара Вилхелма II. у Русији мора положити будући темељ међународним односајима у Јевропи. „Новоје Времја“, вели да се аустро-угарска дипломација љуто вара, ако мисли да ће посета цара Вилхелма учинити да Русија пристане на т кво решење бугарског питања, које не би собом довело потпуно успостављење законитог реда и стања у Бугарској. Само је аустро-угарска политика у Бугарској крива те је бугарско питање, које само собом није тако заплетено, постало опасно по мир јевропски. Ако се јевропски мир не може осигурати без решења бугарског питања, онда цар Вилхелм мора настојавати да у Бечу, а не у Петрограду отклони ту сметњу. „Петербуршка Газета“ наглашава мирољубиве тежње цара Вилхелма и мисли да је овај пут младога цара у опште оснажио веру у његову мирољубивост. „Вјезник Јевропе“ вели, да је званично приближење Немачке и Русији — само собом од велике важности по мир Јевропе после оне запетости, што је последњих година, за време Бизмаркове владавине, постојала између Немачке и Русије. Но тешко да ће Русија на се примити никакве обавезе. Други неки руски листови уверавају да пут цара Вилхелма у Русију није прост корак учтивости и да је од Бизмарка склопљени тројни савез изгубио своју важност после оставке Бизмаркове.

На догледу избора новог варошког чиновништва У Новоме Саду.

Међу огласима „Заставе“ од јуна месеца налази се расписан стечај муниципалног одбора сл. кр. вароши Новога Сада, који је у главној скупштини од 25. маја под бр. 86/10881. решио да се 18. (30.) августа т. г. обави реставрација варошких чиновника по овоме реду: I. Главна скупштина бира на 6 година: Градоначалника са годишњом платом од 1800 ф. и 200 ф. станарине, 3 сенатора, 1 великог бележника, 2 приседника сиротињског стола, сваког са 1200 ф. и 150 ф. станарине, варошког физикала са 800 ф. и 100 ф. станарине, подбележника и потканетана сваког са 900 ф. и 100 ф. станарине, благајника са 1000 ф. и 150 фор. станарине и два контролора сваког са 800 ф. и 100 ф. станарине годишње. — II. Жупан именује доживотно: Великог капетана са 1400 ф. плате и 200 ф. станарине, јавног тутора, односно вођу евиденције сиротињског стола са 800 ф. и 100 ф. станарине, главног књиговођу са 1000 ф. и 150 ф. станарине, мерника са 1200 ф. и 150 ф. станарине, главног физика са 800 ф. и 100 ф. станарине, два среска физика, сваког са 400 ф. и 100 ф. станарине, два подкњиговође, сваког са 700 фор. и 100 станарине, два административна практиканта сваког са 500 фор. плате годишње. — III Главна скупштина бира доживотно: Вођу евиденције порезног катастера са 700 ф. плате и 100 ф. станарине, рачунског официјала са 700 ф. и 100 ф. станарине, и редарственог комесара за салаше са 700 ф. и 100 ф. станарине и паушалом за држање коња 400 ф. годишње.

Као што видимо растају нас само још неколико дана од избора, кад ће се попунити 26 места у варошком магистрату, од којих ће главна скупштина бирати 13 особа на 6 година, а 3 особе доживотно, а 11 особа именоваће доживотно велики жупан и те све са плаћама какових се у јужним пределима наше домовине ретко где боље налазе. Представништво наше вароши било је при дотирању варошких чиновника доста издашне руке: оно је за тим ишло, да се чиновницима егзистенција што боље обезбеди, како би могли без великих фамилијарних брига савесно свршавати своју дужност, а оно само опет, да може приликом избора на свако место бирати бољег од бољега, како би дало нашој вароши способне и вредне чиновнике, који ће умети радити не само по шаблони званичничкој, већ који ће умети мислити о општем напретку наше вароши, који ће хтети и смети заступати и чувати права наших грађана, који ће као поштени људи остати стални и праведни, јер само од таких чиновника може имати користи наша варош, грађанство па и држава.

Ми познајемо врло добро положај муниципалних чиновника, знамо како је тешко са успехом тако радити, где се стичу интереси више народности, разних партија и свеколиког грађанства. Но знамо и то, да чиновништво кад иде правим путем, кад се не да да са стране ко-год на њега утиче, кад ради беспристрасно, да ће оно савладати увек све сметње, што му на путу стоје, да задобије љубави и поштовања у својих грађана.

У суботу 18. (30.) августа има новосадско муниципално представништво да реши ту задаћу, коме ће предати у руке судбину ове вароши да управља њоме, по жељи и вољи овдашњег грађанства, чија ће судбина у многом зависити од доброг расположења управљајућих фактора и њиховог карактера. Муниципално представништво треба добро да познаје оне људе, коме ће дати свој глас, треба да проучи њихове тежње и начела, која су их досад руководила у животу, па да свој глас да само оним људима, који ће чувати поверено им поверење као свети аманет, који ће умети у свакој прилици доказати да су представници једне угледне слободне краљевске вароши и да им је дужност да грађанима својим осветлају образ. Таке људе ако нам муниципално представништво за чиновнике изабере, одговараће својој дужности, коју је на себе избором примило, а ако се поведе за личним и страначким страстима, онда ће одговарати пред судом јавног мишљења.

Ово је први пут у уставном животу, да велики жупан именује један велики део варошког чиновништва доживотно и то, 11 на броју. Пошто смо у више прилика чули програм г. жупана, а нарочито да ће при постављању чиновника имати на уму корист ове вароши, те да ће само вредне, способне и ваљане људе именовати за чиновнике, видићемо сада у колико ће се он тога свога програма држати. Неће требати много времена, те ћемо се моћи осведочи-

---

ЛИСТАК.

ТРАНСКАСПИЈСКА ЖЕЉЕЗНИЦА И ЊЕН ЗНАЧАЈ.

(Оро- и хидрографија транскаспијских земаља. — Руске војничке експедиције у Азији. — Историја грађења транскаспијске пруге. — Начин грађења. — Значај.)

(Свршетак.)

Да би што брже полагали жељезничке шине, постојао је један влак у коме су становали официри и војници жељезничких батаљона и неки бољи радници. Тај влак састојао се из 34 (испрва из 48) кола и то четворо двокатна кола за станове официра, једна кола за официрску кујну, троја кола за кујне осталих војника (3 чете по 200 људи), једна болничарска кола, једна кола за телеграф, једна кола за коваче, једна кола за чување хране, једна резервна кола и 20 двокатних кола за станове војника и 300 радника. Кола за војнике обично су 7 метара дугачка и 3 метра широка и у сваком кату је могло становати до 25 људи.

Радници и војници подељени су у два једнака одељења. Само једно одељење радило је дневно од 6 сати изјутра до 6 сати у вече и само при полагању шина при жељезничким станицама, радила су оба одељења, свега 10 сати дневно.

За оно одељење, које ступа изјутра на рад, долази још у вечер један влак од 45 кола са свим потребним материјалом и то на лице места од кога ће се изјутра радња даље наставити и то у дужини 2 врсте (2·13 километара).

Пошто се та кола истоваре и то жељезничке шине на једну страну а дрва преко којих се шине полажу на другу страну, тај влак одступи натраг и полази за материјал, који је потребан за друге две врсте и сад ступа пред сам материјал влак раденички. Радници прво полажу на земљу дрвеће на извесном одстојању, преко кога кашње стављају шине. Ако при тој радњи не наступе изванредне тешкоће, то може прво одељење бити готово са својим послом већ до подне истог дана. Преко тог новог пута одма ступа раденички влак напред, али прво се морао истоварити влак са свим потребним материјалом опет само за две врсте у дужини и одма по подне наставља рад, друго одељење те ради све дотле, док не сврши обе врсте. Жељезничке шине које су употребљене на тој прузи, тешке су по метру 32 килограма.

Да се не би посао прекидао у данима мухамеданских празника или у оне дане, када се закасни влак са потребним материјалом, онда се обично употребљује резервни материјал, који се увек налази у колима раденичког влака.

Од марта до новембра а то су они дани у години, када у тим пределима наступе јаке кише, престаје рад на пољу. Тако исто није допуштао генерал Аљенков радницима да раде за време јаких врућина.

Да би онај покретни песак учинили непокретним, посипали су они дотична места са мешавином од воде и иловаче. На другим местима тако н. пр. на прузи Мерв-Чарђуј, да би покретно земљиште учврстили, забадали су у песак гранчице од тамошњег дрвећа, које су мало провиривале изнад саме површине песка и преко тога дизали су сам жељезнички насип.

Ширина жељезничког насипа износи 4·7 метара. Да га не би ветар одувао или песак засуо, бране га и чувају га висока дрвећа, која су на често засађена покрај самог насипа или на још опаснијим местима подигли су Руси што јаче плотове или зидове.

Најважније и готово животно питање по саму транскаспијску жељезницу, то је питање о набавци добре воде. И то су питање они врло срећно решили. У почетку саме радње на тој жељезници а и кашње, да би дошли до добре пијаће воде, морали су дестилирати морску воду. Ради тога подигли су у станици Михајловск Нобелову парну машину за дестилацију воде, која има 16 парних казана и даје дневно 500 кубичних метара воде а то је управо довољно, да подмири потребе на свима околним станицама. На другим местима и према локалним приликама, подизали су артеске бунаре, по отворенim водоводима доводили су воду из оближњих река или су подизали вештачке изворе. У близини станице Кизил-Арвата налазе се извори слатких вода, али не дају чисту воду, но помешану са разним чврстим и течним једињењима тако да за сваки 6—700 километара путовања, мора се чистити парни казан у локомотиве. Остале станице или немају никаквих резервоара за воду, дакле са свим су без воде, те донашају воду из околних предела или самом жељезницом.

За огрев и осветљење употребљује се највише петролеум, који се донаша са богатих извора близу Каспијског мора. Колика велика вредност мора се давати овом приликом петролеуму ради тога, што транскаспијска земља нити има шума, нити је до сада коме познато да има угља. С тога не само локомотиве него и све жељезничке станице греју се нафтом а осветљују се керозином, кога доважају са Нафта-Дага и Буја-Дага.

Персонал, који чува и надгледа жељезнички пут, врло је мален. На сваки 13 километара подигнута је једна кућа са торњем, у којој станују радници и чувари. Са торња надгледа чувар жељезницу. Тај исти у стању је на 6 километара даљине жељезницу јасно видети а томе доприносе највише равни предео и велика провејаност сувог зрака. Ради веће сигурности сваки дан морају по 2 радника из сваке куће дотичну дужину пруге прегледати. Са собом воде обично по једног коња, те докле један јаши и од путовања се одмара, за то време други чувар поред њега пешице иде.

Жељезничке станице подељене су у 4 реда. Станице првог реда су: Ашабад, Мерв, Чарђуј, Бухара и Самарканд. Те станице имају осим свих потребних зграда као и остале станице, још резервоаре за воду, за петролеум, зграду за очување локомотива, зграду за разне радионице, зграду са становима за путнике. Зграде по станицама сазидане су врло просто по источном обичају. Све су готово једнокатне куће покривене асфалтом. Све су куће сазидане из печених сушених цигаља. Темеље тих кућа, као стубове и фасаде обично су зидали само од печених цигаља.

За промет употребљене су испрва на прузи од Узун-Аде до Аму-Дарја 84 локомотиве, 922

ти какве смо чиновнике путем избора и путем именовања добили. При оцењивању њиховом, нека буде сваки уверен, да ћемо мерити правом мером, мериће мером савести и беспристрасно, а даћемо сваком своје. Вредним, озбиљним и трезвеним чиновницима даћемо што је њихово, а нехатне и несавесне приказаћемо свету онаке какви су, да их свет упозна јер је зло само јавност најбољи лек. **Један грађанин.**

Народна просвета.

„Школски Лист".

Напредак школе зависи од добро спремљеног, наученог и савесног учитеља!

Међутим није тога доста, ако је учитељ добио потпуну спрему, па већ да је кадар школу да унапреди! Ми знамо да у науци нема застоја; с тога и спрема учитељева несме застати на оном месту, несме постати његов рад по простој шаблони, он мора са науком напред. Његова спрема треба да му само служи за основ, даље напредније и праве спреме.

За таву даљу учитељску спрему, служе учитељски местни, окружни, епархијски и општи зборови. — На тима зборовима показују поједини учитељи своја искуства, проналаске и ново прибрана знања, те тако и они, који се мање паште, да сами дознаду, шта се у погледу школиног напретка учинило, овим путем до знања дођу.

Где се такове прилике находе, ту школа мора поћи напред. — Код нас пак на жалост, нема од свега тога ни спомена. Нити се школски савет, нити се епарх. власти брину, да наша школа пође у напред. Па је ли онда чудо, што је наша педагошка књижевност тако јако забатаљена!

Српски учитељи немају прилике, да покажу своје искуство, своје знање и своју спрему. — Можда ће нам се овде рећи: па ено вам „Школски Лист". — Пишите и расветљујте таму незнања! — Да како! Усклик је праведан; али је у ствари друкчије. „Школски Лист" је покренут у првом реду из материјалне шпекулације — просвета и напредак учитеља, то је тек у засенди. А да је тако, то ћемо у тому овога дописа доказати.

„Школски Лист" у позиву свом, када је покренут, обећао је, да ће примати у ступце мисли и разлагања од писаца без разлике начела, само нека се стварно разлаже. Дакле, ма да уредник није никако слободоуман, он је био готов да и таке писце за орган задобије, што је најбољи сведок први сауредник му г. Мита Петровић. Но ово је канда био само мамац, да се што веће коло раденика и претплатника око листа скупи, јер брзо после тога, главни сарадник, као напредан и слободоуман писац доби опомену, да му се радња не подудара са начелима, која су у „Школском Листу", а по духу уредника, треба да се остварују. — То и још неке друге околности приволеше сауредника, да од даљег рада на „Школском Листу" сасвим одступи. — Одмах после ове жалосне појаве пао је углед „Школском Листу" код научног света; а особито код напреднијег учитељства. — Међутим, није се више нашао нико, који би са толико воље и пажње исти лист научним проблеми ма и резултатима ма на ком пољу снабдевао. Није се нашло ни радника од важности, који би иначе што угледно изнели. Због материјала, а пошто је уредник јако окупиран својим школским и другим пословима, то је излажење „Школског Листа" морало пасти од двапуташњег месечног излажења, на једанпуташње месечно излажење. Па бар да се лист повећао, већ остао на табаку као и пре, само са разликом што је онда месечно два табака излазило, а сада излази месечно само један табак. Истина Бог, да је и цена листу према томе на половину обаљена. — Али нека нам каже сваки напредан човек; шта може из тога и таког скученог листа црпети српски народни учитељ, који ће у педагошкој књижевности нашој тек наћи неколико ваљаних дела, па кад му и лист сваког месеца једанпут излази и то подељен на разноврсне предмете, од којих ни једном за годину дана не може се ни есенција у тако малом оквиру а великом растоју исказати. — Признајемо да је боље ништа, него ништа, ал ово је готово ништа за наше прилике, јер правац листа сасвим је ускосан напретку данашње науке, с тога он слабо може послужити учитељу за напредак, а још мање да у њему бољи и вреснији учитељи покажу своје знање, своју спрему и своје искуство.

Па онда, што је најглавније **цена листу**. Ваља дати учитељу могућност, да може држати лист, који је њему намењен. Немислимо овде новчану своту, већ цену вредности поред што чешћег излажења.

Пок. барон Етвеш, министар просвете у Угарској, појмио је врло добро, шта то значи учитеља просветити и дати му прилике да се усавршава. С тога је државном потпором покренуо учитељски лист, који је свака школа, на своме матерњем језику бесплатно добијала. Потоњи мађарски шовинизам искључио је остале народности из те благодети, да на свом матерњем језику такав лист добијају; али на мађарском језику могу га и сада сви учитељи бесплатно добијати. — Мађарски учитељи без разлике материјалног стања имају један педагошки лист бесплатно, који **двапут недељно излази**. Тим учитељима даје се прилика да могу знања и вештине за своју школу црпсти и да се могу усавршавати, па да могу онда према читаном, опробаном и своја искуства показивати.

А како стоје наши српски учитељи са својим школским листом?

Српски народ, а особито српско народно учитељство, прилагало је у своје време дарове, да се оснује фонд за школски лист, из кога ће се по времену моћи издавати један стручан педагошки лист, те га бесплатно свакој српској школи давати. — Тај фонд находи се код српске православне црквене општине сомборске. Он износи по извештају „Школског Листа" преко 5500 ф. То је годишње камате по 6% свега 330 ф. — Но тај фонд био је и пре девет година толики, и носио је сваке године по 300 фор. камате. Па где је тај новац?

Ево решења:

Данашњи уредник „Школског Листа" као члан школског савета, израдио је, да му се из реченог фонда даде субвенција од 300 фор. годишње па ће он издавати „Школски Лист". Уречено, учињено. Па да ли су српски народни учитељи, прилажући некада на фонд школског листа постигли циљ, за којом су тежили? Да ли они добијају лист бадава, ил бар по умерену цену, пад лист вуче субвенцију из њиховог фонда? Боже сачувај!

Највећа сиротиња, српски нар. учитељи, морају да издржавају **најскупљи лист**. Дочим „Голуб" са илустрацијама, и великим припремним трошком, без икакве субвенције, излази, једанпут месечно и вреди на годину 1 фор. „Школски Лист", без икакве претходне техничке спреме, поред субвенције годишње од 300 ф. излази исто тако једанпут месечно и вреди 1 ф. 50 н. — Штампање „Голуба" стаје сваки број са илустрацијама између 30—40 фор.; напротив „Школски Лист" у том размеру бројева највише 20 до 22 фор., и опет „Голуб" без субвенције стаје годишње 1 фор.; а „Школски Лист" са субвенцијом 1 ф. 50 н. Узмите „Јавор", „Бачванин", „Садашњост" и т. д. сваки је тај лист куд и камо јефтинији, ма да их богата публика издржава.

Није ли дакле покретање „Школског Листа" била и остала чиста шпекулација и то шпекулација на сиротим српским учитељима. Истина, да је уредништво казало у позиву на претплату, да ће сиротиња учитељи добијати лист у по цене; но где су у опште ти богати учитељи? Из тога дакле сљеди, да су у целом српском народу јединито српски учитељи осуђени да издржавају најскупљи лист. Узмимо ма који други лист, који једанпут недељно излази а добија се годишње 52 броја, стаје 4 ф.; напротив 52 броја од „Школског Листа" стају 6·50 фор. мада и ма субвенције и мада је сиротог учитељства лист. Један број ма ког горњег листа вреди $7\frac{1}{2}$ новч.; а један број субвенционисаног „Школског Листа" вреди $12\frac{1}{2}$ новч. Учитељ мора за сваки број 5 новч. више платити, него остали српски свет. Па да не рекнеш, да су српски учитељи срећни!

Но што је овде при овој себичној шпекулацији по најглавније? Школски савет дао је уредништву субвенцију од 300 ф., да издаје лист најмање **двапут месечно**, и то је уредништво чинило првих година; а сада лист излази само једанпут месечно и уредништво вуче и опет 300 фор. субвенције; а учитељство мора и опет од броја да плаћа $12\frac{1}{2}$ новч.

Знаде ли то школски савет? Води ли он и о томе бригу, као што је у великој бризи био да створи за учитељство она понижавајућа дисциплинарна правила.

Сад да видимо, како од прилике стоји ова шпекулација са „Школским Листом". Ми немамо потпуних података, али имамо сасвим приближан извештај. Штампање данашњег „Школског Листа" стаје 240—260 ф. годишње. По томе субвенција потпуно покрива како штампарске тако и поштанске издатке, па и награде. Све остало чист је приход. Немојте да верујете, да је мален број код „Школског Листа." Ко тако мисли јако се вара. Но може бити да когод мисли, да ја са овим тражим од уредника **родољубља**, те да он тај посао за љубав школи и просвети забадава ради. Не, то никако. Ја баш на против желим, да се народни раденици наплате и то богато наплате. Ја бих се радовао да је „Школски Лист" оним правцем ишао, па нека му је 5000 претплатника. Нека је уредник добро наплаћен; али и онда и свакад, тражио би од уредништва, да је цена листу према осталим листовима праведна и саразмерна; шта више, када лист од учитељских улога или на ту цел дарованих прилога прима субвенцију, онда би требало према учитељству обзира умати, те учитељству лист без разлике материјалног стања у пола цене давати; а осталој српској публици и општинама, по саразмери према осталим листовима цену одредити, а не као што је то уредништво „Школског Листа" безобзирно урадило. Напоследку учитељи са минимум плате треба лист безплатно да добијају, кад је лист на ту цел субвенционисан.

Но да нам не би когод пребацио, да је покретање „Школског Ласта" ма у садашњем виду, највећа нужда била, и да би требало бити благодаран ономе, ко је лист покренуо, те српском учитељству срамоту са образа справо, пошто оно само није кадро било лист покренути и одржати, одговарамо: да је одиста српско учитељство како у Вршцу тако и у Земуну лист школски заснивало и са многим материјалним жртвама одржавало, ал је учитељски шпаг и сувише плитак а да би га трајно без потпоре материјалне и моралне издавати могло. Сваки беспристрастан човек мора признати да су иста подузећа била на висини данашње педагошке науке. Па шта би од тих подузећа? Наша школска власт, не само да није иста подузећа морално потпомагала, већ је још прекорним оком гледала, шта више и сметала је у свакој прилици, јер није хтела еманципацију српског учитељства да потпомаже, није тражила, да се из српског учитељства покрене права у природна снага и да оно поред искуства створи прави живот школин у нашем народу, да оне подигне и усаврши, што би за наш народ најбоље и најцелисходније било. Но баш обратно употребљавала су се сва средства, да се исти подузећа угуше, као што се и успело, те је онда на развалинама тима лакше било повренути лист под субвенцијом.

И по томе, не само што је субвенција одређена била, већ се и општине путем административних власти принуђаваде да „Школски Лист" држе, то отуд наравно и велики број претплатника.

Мисли ли се на тај начин цел постићи! Зар не би целисходније било, да се оставила камата од фонда „Школског Листа" на приплод, док не би исти фонд тако порастао, да носи камату, од које је би се лист штампати могао, те бесплатно српским и верозаконским школама шиљао; а и по родитеље дечије тако јефтин био, да би га свака српска кућа држати могла, те би онда и уредник и народ користи имао. Е, ал наравно, кад се некоме није чекати могло, а учитељи под стегом дисциплинарни правила и тако не смеју свога гласа подићи.

Овако смо пак без довољно капитала вазда у почетку и никада неће бити напретка док се не отресемо гадних шпекулација па да некоме ради разметања дадемо онај новац, који има лепшу и узвишенију цел, а не годити туђој сујети. Прво ваља основати сигуран капитал, од ког ће приход дати начина да се створи орган, који ће служити за узор српској школи, на дику и поност срп. учитељству а на корист српском народу.

Да ли ће код нас кадгод боље бити и да ли ће меродавни више старања и озбиљне бриге српској школи обратити, па да се не могу са тим најсветијим благом гадне шпекулације терати.

Идемо да видимо! **М. п—ћ.**

Вести из места и са стране.

Избор свећеника. Пишу нам из Сентомаша: „У присуству консисторијалног заступника г. Ј. Бороте, проте, изабран је код нас за систематизованог парохијског помоћника г. **Ђура Страјић**, парох из Пироша, који је добио две трећине гласова. Може бити, да би се постигла у којој год личности једногласност, да није председник на своју руку са својим креатурама сазвао пре избора на 8 дана конференцију, за коју ни сам не зна каква је била по политичкој боји, а опет за то није нашао за вредно да позове неких 30 скупштинара. Неки скупштинари нису ни дошли на избор због разних самовоља, што автономашки „власници" овде раде".

Избор учитеља у Силбашу. Јављају нам из Силбаша да је тамо на Преображење био избор учитеља. Изабран је г. **Кузман Милевановић**, досадањи учитељ на комуналној школи у Доњем Ковиљу са 18 против 9 гласова, које су добили: Борђошки свршени приправник и Пејић.

Несрећан случај. На српској жељезничкој прузи десно се несрећан случај. Воз је прегазио једно дете, које је чувало говеда. Воз је ишао у приличној брзини, а имао је повише вагона, јер је био теретан. Дечко је чекао док се воз не приближи,

---

покривених и 489 отворених теретних кола и 50 раденичких кола, а за исту пругу све до станице Самарканда пуштено је још у обрт 26 локомотива, 320 покривених и 80 отворених теретних кола осим тога има још 118 кола, која служе за транспорт воде и нафте.

Колико има транскаспијска жељезница кола за путнике и каква је њихова конструкција, данас је још врло мало познато, зна се само то, да се путници налазе за време путовања у такозваним колима за рестаурацију.

Брзина којом влакови путују увима се просечно 53 километра за сат. На прузи Увун-Ада-Ашабад износи брзина 32 км., Ашабад-Мерв 27 км., а Мерв-Аму-Дарја једва 16 км. за сат.

У једном и другом правцу налазе се на транскаспијској жељезници у промету сваки дан 12 влакова по 45 кола, а не као што је тврдио генерал Черњајев, да ће дневно моћи кретати се у оба правца само 6 влакова по 17 кола и у случају рата употребиће се од тих 17 кола, троја кола за транспорт воде, једна кола за официре и лечнике, једна болничарска кола и троја кола за остали војнички прибор, тако, да само 9 кола остају за транспорт војника и то у сваким колима по 40 људи.

По тврђењу генерала Черњајева могла би транскаспијска жељезница у случају рата с Енглеском, 200.000 руске војске заједно са целим ратним и осталим прибором транспортирати на ратно земљиште од дана објаве рата в 3 в по године дана, која је тврдња данас сасвим неистинита и погрешна.

Транскаспијска жељезница најјефтинија је од свију жељезница на свету, 1 километар стаје 36.000 форината. То долази отуда, што су на њојзи радили готово сами руски официри и војници. Плаћени су били само они 400 радника из Москве и Смоленска по 3 форинта дневно.

И ако је транскаспијска жељезница подигнута једино из политичних разлога, опет ће она служити светском саобраћају и трговини. Том жељезницом отворен је пут у средњу Азију, на чијим ће пијацама од сада само руска роба и руски производ господарити. Осим тога предати су том жељезницом Бухара и Туркестан свецном саобраћају, из којих ће се једино у Русију извозити дуван, пиринач, свила а и разне сировине у врло великим количинама.

Још већу трговачку важност добија тај пут као неки део оног пута што води у Индију.

За Индију су постојали до сада путеви морем а и копном, т. ј. суви путеви. Први суви пут почиње од Скутари преко Александрете, Еуфрата, Багдада у Басору (Bassora) и одавде колима у Багдад. Дужина тога пута износи 4400 километара.

Други суви пут почиње од Париза на Калкуту, Оренбург, Ташкенд, Балх и одавде у Пешавер а дужина тога пута износи 6200 километара.

Најкраћи а уједно и најпрактичнији суви пут почиње од Париза, преко Варшаве, Москве, Баку, Увун-Аде, Серакса, Херата, Кандахаре и Квета (Quetha) у Ширкапур а дужина тога пута износи 4200 километара.

Транскаспијска жељезница чини велики део тога пута за Индију. Ако Енглези подигну жељезницу од Кандахаре до Херата и Руси ако наставе пругу од Кизил-Арвата преко Серакса опет у Херат, тада ће се моћи од Париза до Ширкапура готово само сувим путем стићи за 11 дана.

Русија ће моћи у најкраћем времену сав производ и сировину извозити из Индије а своје жито увозити у Индију.

Русија је заузимањем ових предела задобила 100.000 најбоље и најхрабрије коњице на свету и то не као што су аустријски, мађарски, или друге које државе, који само 2 до 3 године као војници служе и после оду кућама, него то су коњаници, који целог свог живота готово су за коња прирасли, на њему непрестано живе и увек ратују и са том сада већ руском коњицом мора и остала Европа рачунати у случају рата.

Русија тим путем тежи да заузме једно отворено море, где ће она бити једини господар, јер ни у једном од мора, које данашњу Русију облевају и које је море отворено, није Русија једини господар. **Отворено море коме Русија данас тежи, то је Индијски океан.**

Осим овог жељезничког пута још су ове пруге већ пројектиране: 1. Пруга Душак-Зулфикар; то ће бити један део авганско-индијске пруге, која ће наскоро бити довршена све до вароши Кандахаре, дакле пруга Кандахар-Херат-Зулфикар. 2. Пруга Самарканд-Ташкенд. Прави наставак транскаспијске жељезнице. Радња на тој прузи отпочета је маја месеца ове године. Градњу исте пруге предали су опет генералу Ањенкову са средиштем и целом управом у Самарканду. Новац за ту пругу дала је државна благајна. Та пруга нема директан правац од Самарканда према Ташкенду, него прво пролази кроз богате пределе Кодшента, дакле према реци Сир-Дарја, после се спушта опет у врло богату и обрађену провинцију Фергану и ту додирује један угљени мајдан у Туркестану и иде према Ташкенду. Од Ташкенда наставиће пругу према западној Сибирији.

Транскаспијску жељезницу намерава задобити у свој делокруг министар комуникације а у исто доба и министар финансије. У главној скупштини изгледа као да има највећег уплива министар финансије. Од 56.000 акција налазе се 24.000 у поседу државном, 1887 купила је држава од самог цара. 18.000 акција налазе се у фирме Новоселски и Палашковски а остали 14.000 налазе се понајвише у Холандеза, који никада и нису присутни главној скупштини.

Испрва налазиле су се све акције у рукама самих основача те жељезнице Енглеза и Француза. Да би то стратегијско подузеће постало својином Русије, купи те акције кабинетска каса самога цара, па да их кашње прода Новоселском и Палашковском, али пошто они нису могли све акције прекупити, него само 18.000 комада, друге су остале још у кабинетској каси царевој. Кашње купи од цара 24.000 акција министарство финансије, те тако се данас транскаспијска жељезница налази готово у рукама државним.

Земун, јула 1890.

Павле К. Лагарић,
техничар.

да пређе пругу у трку, али му није играчка испала за руком, већ га стигне машина и прегази — исекла му је обадве ноге до чланака, руку му леву изломила, и на вру носа га повредила. Дечак је одмах метнут на вагон и однет у Ћуприју. — И опет један случај, који би ваљало да остане жива опомена сваком детету, које има разума.

Велика проневера у петроградској банци. „Ново Време" јавља, да је у петроградској банци откривена проневера. Ова проневера почела је још пре више година, те су је систематски све до данас по мало проводили и благодарећи тој окомности што су у том преступу саучасници скоро сви чиновници — то је иста тек сад откривена. Управа банке отпустила је све своје главније чиновнике и замолила више чиновника из других петроградских банки, да јој књиге ревидирају и констатују величину проневере. До данас је нађено, да је више од 80.000 рубаља проневерено. — Дакле, већ и у Русији почеле проневере. За нас, где се сваки дан проневере догађају, може ова жалосна околност, и ако је жалосна, бити доненле — и „утешителна".

Пољак и југословенска академија. О тој ствари јавља „Обзор" ово: Новине су путем жице разгласиле, да је неки Пољак Пабрински посетио у Ригатцу бискупа Штросмајера, те да је нашој академији завештао 70.000 рубаља. Ова се вест разнела у разним варијацијама. Да дознамо шта је у ствари, упитасмо се на надлежном месту, те дознасмо следеће: Један имућан Пољак, који је путовао наше југословенске земље, те научио и хрватски и радо чита наше књиге, а уза то што је добар пољски родољуб, јесте веома ватрен Словен, изјавио је збиља пре три године покровитељу наше академије, да је рад оставити половину свога иметка у готовини југословенској, а половину пољској академији у Кракову. Тада се о том заметуло договарање, па је у истину у том смислу саставио опоруку. Завештај је примљен; но добротвор који се за живота крије под именом Л. С., не зове се ипак Пабрински. Пошто је прошлу зиму провео у Швајцарској и Ници, до недавна пак боравио у Италији, дознавши да је бискуп Штросмајер у Ригатцу, дође и он тамо, те је с бискупом провео неколико угодних дана, пак се оданде преко Беча повратио у свој завичај. Завештај ће се после његове смрти употребити у знаменствене цели, како је с академијом уговорио.

Трговачко-занатлијски део „Заставе."

Пропадање једне гране кућевне индустрије.

Доносимо чланак, који је изишао у званичним хрватским „Народним Новинама." Натпис је чланку: „Закон о жести према шљивовици као кућном производу." Чудновато је, да званични и полузванични листови увиде зло тек после пошто се зло догодило, а пошто у овом чланку има много горке истине, то ћемо се други пут на-њ осврнути и мало боље расветлити ствар, о којој се у њему говори. За сада га само са малим изузетком у целости доносимо. Чланак тај гласи:

Много се спомиње у нас сечење шљивика као доказ да је постојећи закон о производњи алкохола пагубан са становишта народно-економског и пољоделског. То се рекло с особитим нагласом и у извештају обртничко-трговачке коморе у Осеку.

Овим су се извештајем послужили многи листови, већином сваки са свога страначко-политичкога становишта.

Др. Чех написао је о томе расправу, коју је „Пестер Лојд" приопћио а та је расправа опет изазвала један глас из доње Угарске, који све оно што је загребачки дописник рекао о Славонији, потврђује такођер и за Банат, те констатује исту ону жалосну чињеницу: да наиме сељаштво батали шљивике; јер се уз огроман порез на производњу шљивовице овај огранак кућне индустрије неисплаћује.

У ово неколико изјава нашао је загребачки „Господ. Лист" повода да разјасни постанак најновијега закона о производњи алкохола, те донекле барем побије оправданост пута, којим је пошло сељаштво да се уклони терету. Ипак и тај лист економског друштва пристаје уз жељу, да се гледа да се олакша тој издашној кућној индустрији; но његов се писац боји, да уз данашњу велико-обртну струју, којој се не могу сасвим отети одлучни фактори законодавства, нема извесна изгледа, да ће се задовољити овој жељи економских кругова Угарске и Хрватске.

Читаво ово питање толико је срасло са животом нашега сеоског народа и у опште са привредним приликама оних наших разреда, што се баве пољоделством, да заслужује одлично место у јавном расправљању. Мора да је веома наиван човек, који мисли да је довољно ово питање тек набацити, па да се што брже исправи према захтеву наших економских кругова; још је наивније мислити, да творничари шпиритуса и љутих пића немају на наше многобројне разлоге „против" исто толико својих разлога „за." Отуда излази, да се можемо истом онда надати исправку постојећега закона у корист економа и кућној индустрији, кад нађемо начин, како неће наша кућна индустрија знатно ометати рачунима велике индустрије. Подаду ли се народним заступницима у руке податци и докази, којима ће они моћи побијати захтеве велике индустрије, онда ће се тек створити први услов прихвату наших економских жеља.

Треба знати, да у Угарској представљају творничари шпиритуса огромну народно-економску силу, која својим порезом представља јако врело државних доходака. Великих творница шпиритуса било је у Угарској још год. 1880. преко 1000, а сада их јамачно има преко 12.000.

Сви представници велике индустрије безобзирни су противници кућној индустрији, те иште, нека законодавство тај огранак народне привреде посве очисти с лица државе. Кад је државна власт чинила приправе за задњу промену закона о производњи шпиритуса саззвала је била анкету вештака и интересената. Из расправа те анкете одсевала је тако одлучна зловоља на кућну индустрију печења ракије, да се готово нико није надао, да ће се заједничком угарско-хрватском сабору предложити на уважење и она законска олакшица, по којој производитељ из својих производа за своју кућну употребу пече неки веома незнатни квантум ракије.

Ко је помњиво пратио у новинама извештаје о расправама, преко којих је текла министарска основа новеле, у којој су биле брисане олакшице за бесплатно печење, пре него што је дошла пред пленум куће, знаде да је нова стечевина ове брисане олакшице стала много истрајне борбе са стране угарских и хрватских аграраца. Та олакшица истина није бог зна колика, ал је ипак толика, да су је тада велики творничари ценили на стотине хиљада форинти на штету државном ерару а у корист најнижим земљорадничким сталежима у Угарској и Хрватској. Да, истицали су нарочито, да ова олакшица иде у првом реду у прилог Хрватској где готово и нема велике индустрије за производњу алкохола. Хрватски су заступници у Будимпешти чинили тада, колико су могли чинити. Међутим њихово настојање није налазило потпоре са стране народа или је бар није налазило у довољној мери. И овом се приликом показала она наша обична слабост, да се прекасно домишљавамо својим опћим потребама и споро радимо око заједничких интереса, што се тичу читавих разреда народа. Нарочито није се о ствари готово ништа писало, те је скупштина жупаније загребачке год. 1867. била једина јавна корпорација, која је дигла свој глас у обрану оних олакшица, што су из старога закона о алкохолу прешле такође у његову новелу Читава приправа тој новели текла је струјом, која нам је отела смелост да што год више тражимо.

Сад долази извештај осечке коморе, који доиста не ставља своје захтеве у никакан одмерен облик, већ одлучно захтева обзир на кућну индустрију и на економске потребе; долази др. Чех и показује на вапај осечке коморе, ал ни он не каже тачно, шта би имало законодавство учинити; долазе економи јужноугарски и јављају, да уз данашњи закон, па и уз његову кукавну олакшицу неће бити код њих за коју годину шљиве ни за лек; долазимо ми и коримо народ, што дивљачки тамани дивно врело своје некадашње привреде; ал не можемо да га у том дивљаштву заустављамо доказом, да и уз овај закон може од шљивика имати приход, пекући шљивовицу, већ опоменом, нека шљиве суши или сировима рани себе и свиње.

Је ли ово градња, да ју влада и заступници изнесу пред кућу, где се закони кроје и мењају, па да од ње створе установе за спас важној кућној индустрији? Грађа није, ал је приправа за грађу, коју би имале да покупе, уреде и у јасан облик саставе корпорације у земљи, што су по својој природи зване, да испитивају врела народне привреде, да отклањају од ње препреке, па да траже онај срећни пут, на ком се пазе интереси ерара у складу са порезном снагом држављана.

У првом дакле реду нека се даду на штудију овога питања економска друштва и трговачке коморе; на темељу овако сакупљена материјала нека дигну глас све жупанијске скупштине, да се бар у овом једном питању покаже склад који може да импонује законодавству те даде заступницима подлогу, на којој имају да стоје у акцији, толико замашној, но уједно код веома упливних државних фактора толико непопуларној.

Не оклевамо на свршетку изјавити и не бојимо се да ће се ико тој изјави противити, да је спас наших шљивика и помоћ кућној производњи шљивовице готова животна потреба нашега народа. Нека се нико не вара, да ће се зауставити потрошња спиритусњаче у народу било чијом и било каковом забраном, док му се неда друго јефтино спиритусно пиће; да, питајте лечнике и физиологе, није ли физична потреба, да онај, који се слабо храни, пије спиритус било у ком разређеном облику? Они, што у име народа и за вас народ, не само за некоје разреде, говоре и законе стварају, не би смели никад заборавити, да и најздравија народно-економска начела немају увек опште вредности, а камо ли да је безусловно добро начело, што га је прихватила данас владајућа струја у државној економији.

Оваково је једно начело оно Бизмарково, да држава има најпре и најјаче штедити интересе велике индустрије и најјачега поседа; јер да ће се малени обртници и пољоделци боље хранити отпадцима са стола оних првих него ли оним, што могу сами привредити. У земљама, толико агрикултурним, као што је Угарска и Хрватска са Славонијом, ово начело није необорено те код нас ваља, да се што више штеди и малена привреда, јер она представља најјачи саставни део читаве државне привреде.

Резолуција занатлијског збора у Србији.

Београд, 10. августа.

Занатлијско удружење у Србији имало је 2. августа свој овогодишњи збор у Јагодини. Између осталих предмета усвојена је и резолуција, коју вам ниже саопштавам. Тиче се економског спора између Аустро-Угарске и Србије и држања српске владе у том спору. Мислим да иста резолуција баца лепу светлост на наше занатлијство, те вам је с тога саопштавам. Резолуција та гласи:

Господину Сави Грујићу,
председнику министарског савета.

Занатлијско удружење прати неклонулом пажњом, прожманом живим учешћем, развој економског заплета између наше и аустријске државе. Чланови занатлијског удружења пратили су непристрасно почетак овог заплета и све мене кроз које је пролазио. Они су уверени својим властитим посматрањем минулих догађаја, да се поступци аустро-угарске владе у забрани извоза наших свиња, у опште у запетим односима трговинским према нашој земљи не оснивају на уговору трговачком и ветеринарној конвенцији, да ова два међународна уговора не дају право Аустро-Угарској да се понаша онако како се она према нама понаша. Извор оваком понашању своме према нашој отаџбини налази она у њеној политичкој и војној сили, али не и у међународним уговорима; повод и побуде за овај економски притисак не леже у болести наше стоке него у политичком стању, које у нашој земљи постоји а које Аустро-Угарска не трпи.

Сматрајући да нам политички морал и наша политичка независност не дозвољавају да нам наши суседи забраном наших свиња заповедају како ћемо политичко стање у нашој земљи имати; сматрајући да је данашња влада достојно заступала понос и углед наше отаџбине штитећи наше привредне интересе у овој предигри, и да рад српске владе у овоме питању за могући економски рат добар; сматрајући да крчимо пут, на коме се економска самосталност може оснажити, сачувати и развити у несавладљиви економски и политички бедем, сматрајући најзад да паметно уређење наше извозне трговине упућене на наше праве потрошаче непосредно, а не преко аустро-угарских посредника, и подмиривање наших потреба нашим земаљским производима, долазе за прекидом трговачких односа са Аустро-Угарском, имајући све то у виду III-ћа редовна скупштина занатлиског удружења доноси овакву одлуку: Трећа редовна занатлиска скупштина одобрава влади досадање држање у расправљању економског заплета с Аустро-Угарском желећи да се што пре лати јединог часног пута, који води економској самосталности наше земље, а то је: да земаљску трговину упути на трговце других народа, да могућу штету наше извозне трговинеенакнади државном помоћу и да свима средствима помогне нашој прерађивачкој производњи да подмири саме намирнице наших држављана.

На овоме путу данашња влада може рачунати свуда на најживље учешће и помоћ занатлиског удружења у одбрани земаљских интереса.

Доносећи оваку одлуку, III-ћа редовна скупштина занат. удружења овлашћује председника своје скупштине да ову резолуцију с побудама одма саопшту господину министру председнику.

Председ. III. занатлиске скупштине
Раша Милошевић.

Колико има пшенице ове године.

Угарски министар земљорадње објавио је, колико има свега пшенице ове године и уједно потребу света идуће године. Из тог извештаја узимамо ове податке: У Енглеској је жетва ове године лошија. Прошле године износи иста 28·55 милиона хектолитара, ове године 26 милиона. Увоз износи 52 милиона хектолитара (а то је 40 до 41 милион метарски цената). У Француској је ове године жетва за 10% лошија, него прошле године и износи од прилике 102 мил. хектол.; квалитет 76·5 килог., увоз 15 до 20 мил. хектол. У Немачкој је нешто боља жетва, него прошле године и износи 36 до 39 милиона хектол., од прилике 30·9 мил., а увоз је 7 до 9 мил. хектол. У Нидерландији је жетва слабија него прошле године и цени се на 1·8 мил. хектол. (око 2 мил.). Увоз износи 3 до 4 мил. хектол. У Швајцарској је жетва боља него прошле године и износи 2·4 до 2·7 милиона хектолитара, т. ј. око 2 мил. метарски цената. Прошле године износила је жетва 1·8 мил. метар. цент. У Швајцарску се мора увозити 3·3 мил. метерц. У Белгији износи жетва више од 7 мил. хектол. око 6·75 мил. у год. 1889. Увоз се узима од прилике 6 мил. У Данској је жетва од прилике 2 милиона хектол. према 1·82 мил. прошле године. Увоз је 0·8 хектол. У Шведској и Норвешкој увоз је од прилике 1 мил. хектол. У Шпанији је жетва за 25% лошија, него 1889. и тако дакле износи 24 мил.

Аустрија има добру осредњу жетву, која се цени на 17 до 19 мил. хектол. Увоз износи од прилике 10 мил. У Русији је жетва много боља, него прошле године (од прилике 95:69 мил. хектол.). А и жетва ражи у Русији повољнија је и износи 210 до 220 мил. хектол., према 175 мил. прошле године. Иввоз пшенице биће око 40 до 45 мил. хектол. У Угарској жетва, како пшенице тако и ражи, може се рећи да је повољна. Пшенице се рачуна 56 до 58 мил. хектол., а извоз је 25 до 26 мил. И у Румунији је жетка добра и износи 18 до 20 мил. хектол. Сувишак изнаша од прилике 10 до 14 мил. хектол. У Бугарској и Ист. Румелији може се жетва пшенице на 11·5 мил. хектол. проценити (1889. 12·8 мил.). Овогодишњи извоз износи 4 милиона. У Турској жетва је процењена на 10 до 12 мил. хтл. У Србији жетва је 2·35 мил. метарски цената. Извоз износи 0·9, односно 1 мил. метар. цената.

У сједињеним државама, може се жетва проценити на 430 мил. т. ј. 150—151 мил. хтл. У прошлој години било је 170 до 172 мил. хтл. Жетва у Ист. Индији износи 83 мил. хтл., према 84 мил. прошле године. Извоз је највише 12 мил. У Канади жетва износи 12 мил. хтл. (1889. 9 мил.) Извоз износи 5 до 6 мил. бушла, т. ј. до 2 мил. хтл. Жетва у Мисиру је прилична. Иввоз је од прилике 0·5 до 0·6 мил. метер-центи. У Аустралији је жетва од 13 до 14 мил. хтл. са иввозом од 7·5 мил. хтл. На основу ових података може се видети, да овогодишња пшенична жетва може задовољити потребе света. Сувишак који је у изгледу није тако значајан, пошто у нормалним приликама старе ране у Европи пред жетву има обично 30—40 мил. хтл. а ове године тек 20 мил. хтл.

Вести из трговачко-занатлијског света.

Недељни вашари у Загребу. Градско заступство у Загребу закључило је, да почевши од 15. (27.) августа т. г. држе у Загребу недељни вашари и то: сваке среде или, ако на тај дан пада благдан и првог идућег дана, за тим на католички велики четвртак и 9. (21.) декембра. Познато је, да се на загребачке вашаре догања велики број рогате марве, коња и свиња.

Аустро-угарска трговачка комора у Паризу, јавља трговачкој комори за Славонију, да је овогодишњи род јабука у Француској врло слаб. Према томе наступи ће у Француској недостатак у јабукама, од којих се таме јабучно вино прави. Трговачка комора у Осеку упозорује домаће воћаре на ту околност, те изјављује да је готова, да евентуални извоз јабука у Француску по могућности подупире. Знања ради саопштава даље, да се у Француској тако звано јабучно вино само од слатких јабука прави.

Извоз из Србије. Економски спор између Србије и Аустро-Угарске није устукнуо, но је, шта више, заоштрен. Говори се, да српска влада спрема ноту у форми ултиматума, у којој ће представити читав низ факата, којима је од стране Аустро Угарске повређен трговачки уговор од 1882. године. У томе ултиматуму, који ће се предати бечкоме кабинету, изјавиће српска влада, да су трговачки односи између Србије и Аустро-Угарске прекинути и да 1882. године склопљени трговачки уговор између Србије и Аустро-Угарске више не важи. — Од како је Србија услед економског спора са Аустро-Угарском установила своју трговачку агенцију у Солуну, отпочели су се живахно изважати српски производи на солунску пијацу. Ових дана извежено је у Солун 250.000 килогр. српскога жита, које је комисионална радња Николића и Петковића из Смедерева житарским трговцима у Солуну продала. Српска трговачка агенција у Солуну ставила је српској влади до знања, да се на солунској пијаци трговачке фирме из Француске, Енглеске и Италије живо интересују за српске производе и да ће за кратко време стићи велике наруџбине.

Свињска кланица у Нишу, као што јављају ближи се све већма своме остварењу: енглески концесионари положили су 7. о. м. прописану кауцију од 25.000 динара. Као што је познато предузимачи су се обвезали да годишње закољу до 100.000 брава, али они рекоше приликом свога бављења у Нишу, не би нашли свога рачуна ни правога полета, ако не би 2—300.000 комада годишње клали. У Нишу су била двојица од концесионара, који су стручњаци, и пошто су реферисали осталој тројици својих другова и ови се с њима сложили, то су поднели поменуту кауцију. Дакле сумње више нема, Ниш добија вештачку кланицу. Концесионари ће августа 1891. год. почети све зграде да подижу.

Трговина.

Нови Сад 14. (26.) августа. После оних, јаких сунчаних препека једва се једном наоблачи небо. Сваг живи жељно ишчекиваше кишу, која би мало разхладила ваздух, но сви се у ишчекивању преваришe; киша тек што је почела да ромиња, одмах је и престала. Многи, па и старији људи не памте, тако јаку препеку, која, ако и даље устраје уништиће и јесење усеве. Са наше пак житне пијаце можемо јавити да је довоз у последње време, нешто мало бољи. Рад је све уди̇ млак. Цене никако да се поправе. Данас се продаје на нашој житној пијаци: Жито 6 ф. 50—70 н. Наполица 5 фор. 30 н. Јечам 5 ф. Зоб 5 ф. 70 н. Кукуруз 5 ф. 50 новч.

Исто тако не можемо никакова повољнија извештаја понети ни са осталих наших пијаца. Рад је до зла бога рђав, трговање млако. Цене су тако рђаве да их не вреди готово ни спомињати. Ми бележимо за сад ове цене:

Лукац 2 н.
Кромпор 2 н.
Купус 100 главица за 1 ф. до 2 ф.
Патлиџан 1 нов. од 1 килограма.
Пасуљ стари 7 ф. до 8 фор.
Маст 50 н.
Сланина 50 н.

*

Штајнбрух 16. августа. Извештај г. Косте Брашована о догону свиња од 8. до 15. августа о. г. По том извештају био је догон већи, но рад беше миран, трговање млако. Купаца са стране било је са свим незнатно. Цене су у назатку. Недељни закључак миран, а цене, за лакше свиње утврђене.

Прибележено је: Мађ. тешки свињи 44—45½ н. лакши 45—47½ н. Мађ. сеоски 46—47 н. Српски 44½—46 н. Све по килограму.

На окупу је било 8. августа 160108 ком. а догоњено је, и то из доње Мађарске 4273 ком. тешки, за рану 3094 ком. сеоски 120 ком. а из Србије 1640 ком. Свега 9127 ком.

Одгоњено је: за горњу Мађарску 310 ком. за Беч 1912 ком. за Ческу 1168 ком. за северну Немачку 1644 ком. за Будимпештанску околину 200 ком. за Будимпештанску потрошарину 3020 ком. и преко уг. држ. жељезнице 198 к. Свега 8452 ком. те је према томе остало још у оборима и на окупу 160.783 ком. свиња.

*

Течај златног и сребрног новца на пешт. берзи од 14. августа.

4% угарска златна рента — — —	100 80
5% „ папирна „ — — —	99·35
Дукати — — — — — — —	5·40
Наполеондори (20 франака) — — —	8 97
Немачке држ. марке — — — —	55·30

Најновије вести.

— Из Загреба јављају, да је некадањи злогласни бан хрватски барон Левин Раух умр'о.

ПРИПОСЛАНО.*)

Отворено писмо
српској књижари Браће М. Поповића
у Нови Сад.

У мјесецу мају 1885. год. наручисмо вам са школским књигама и једну руску рачунаљку са сломцима, ви нам послaсте рачунаљку за 12 фор. али без сломака, како се нијесте држали наше наредбе, то вам исту 9. јуна исте године послaсмо назад, те вас уједно замолисмо, да нам пошаљете по наручби рачунаљку са сломцима, ви нам послaсте само мало друкчију, али опет није била по наредби, коју вам морадосмо 21. јула исте године повратити, те од тога доба до 7. јула 1887. све је једнако стајало. 7. јула 1887. одбор вам је писао препоручено писмо да му или новац или рачунаљку са сломцима пошаљете, нашто ни одговорили нисте.

6. јуна ове године при наручби школски књига споменусмо вам у писму да нам од 1885. год. плаћену рачунаљку са наручених вам књигама пошаљете, што и на то у вашем одговору добисмо да ваша књижара после пет година не може никакве рачуне исплаћивати.

Није лијепо од нас што смо вас толико дуго чекали, а још горе и несолиднije од велике српске књижаре браће М. Поповића код светог Саве у Новом Саду, да пет година држи код себе сиромашког одбора из Босне 12 фор., а да не пошаље ни новаца ни рачунаљке, велика солидност у вашој књижари, бисте ли ви нас толико дуго чекали?

Са овијем вас позивамо отворено да нам или рачунаљку са сломцима, или 12 фор. пошаљете, иначе ћемо морати судбеним путем тражити.

У Бихаћу дне 9. августа 1890.

Српско-православни црквено-школски одбор.

*) За ствари под овом рубриком не одговара уредништво „Заставе“ ни у ком погледу.

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ.

ОГЛАС.*)

Изишао је из штампе накладом пишчевом други део

„ПЛАМЕНОВА“

ПРИКАЗАН

„СРБИЈИ ПОД НАПРЕДЊАЦИМА“

са овим садржајем: Предговор. — Путир, мач и гусле. — Прошлости. — Српском народу. — Спавају Брути. — Време се жури. — Хој, Јеладо! — Источна звездо! — Краљици Наталији. — Српском броду. — У Дечанима. — Опрости, мајко! — Милану М. Обреновићу. — Епилог. — Књига се штампа у штампарији А. Пајевића, изнеће четири табака а цена ће јој бити 15 новч. или 2 гроша. Пријатеље који се приме растуривања, молим да кроз месец дана непродане књиге врате књижари Луке Јоцића (Neusatz Ungarn), а новце да пошљу мени у Швајцарску на мој адрес у место Genthod Bellevue, Schweiz. Осим старих мојих познаника, ко би хтео да се прими растуривања нек се обрати картом књижари Луке Јоцића, колико комада, да му пошље. Главно складиште за Србију биће по свој прилици у Земуну.

31. јула, 1890. **Р. Кошутић.**

*) Молим пошт. уредништва наших листова да оглас овај прештампати изволе.

ПОЗИВ НА ПРЕТПЛАТУ
НА
„ЛЕТОПИС МАТИЦЕ СРПСКЕ“
И НА
„КЊИГЕ ЗА НАРОД“
ИЗ ЗАДУЖБИНЕ ПЕТРА КОЊЕВИЋА.

Као што ће нашем читалачком свету познато бити, „Летопис“ је поникао из одушевљене тежње за напретком народне просвете, из ватрене жеље, да се књижевност наша подигне и да се шири изображење у народу нашем.

Да је „Летопис“ том задатку своме одговарао савесно, показује најбоље садржина, која се налази прикупљена у „Летописима“, од којих је до сада 162 књиге изишло на свет.

И „Књиге за народ“, што их „Матица Српска“ издаје из задужбине Петра Коњевића, поникле су у тој намери, да поучном и забавном садржином својом подижу и снаже наш народ и морално и материјално и да га поучавају, како да чува и негује здравље своје.

Од тих књига изишло је до сад 27 свезака, и оно, што се у њима налази, најбоље доказује, да те књиге подмирују велику потребу наше народне књижевности.

Да би се „Летопис“ и те „Књиге за народ“ могле што више раширити по народу нашем, отвара се претплата на оба та издања матичина.

Претплатна је цена и за „Летопис“ и за „Књиге за народ“ 3 фор. а. вр. на годину.

Од „Летописа“ излазе четири књиге, а од „Књига за народ“ шест свезака на годину.

Претплатни новци шаљу се у напред **„Благајници Матице Српске“** у Нови Сад, која ће сваком претплатнику уредно и тачно шиљати поштом и „Летописе“ и „Књиге за народ.“

Умољавају се сви повереници матичини, а и сваки родољуб српски, да се прими скупљања претплате.

Без потпоре народне не може се развијати ни једна књижевност као што треба.

Прионимо, дакле, сви око тога, да се ширењем тих књига по народу буди и снажи наша народна свест и наша народна просвета.

„МАТИЦА СРПСКА.“

Изишао је:

ЛЕТОПИС
МАТИЦЕ СРПСКЕ.

Уређује **А. Хаџић.**

Књига 162. (1890. Свеска друга.)

У овој књизи налазе се ови саставци: I. Историјско-критички преглед словено-српске граматике до године 1847. Написао Ђорђе Магарашевић. (Свршетак). — II. У горњој Славонији. Путописне слике од Мите Петровића. (Свршетак). — III. Треба ли да нам је књижевност патриотична? Од Марка Цара. — IV. Учешће тителског крајишког шајкашког батаљона у аустро-турском рату г. 1788—1791. Од А. Ђукића. (Свршетак.) — V. Кринка. Трагедија у пет чинова, написао Н. В. Ђорић. — VI. Књижевност: На селу и пољу. Слике и прилике из српског народног живота. Написао П. Адамов. Оцена А. Пејиновића. — VII. Гласник из српског и словенског света: Прослава 40-годишњег књижевног рада Змај-Јована Јовановића у „Кинфалудијевом друштву“ у Будим-Пешти.

Сваки члан, који је одговорио својим чланским дужностима, што се тиче плаћања чланарине, добија „Летопис“ бесплатно.

Чланови у месту доставља се „Летопис“ у кућу, а чланови са стране добијају „Летописе,“ који им припадају, поштом.

ОГЛАСИ.

СТЕЧАЈ.

Услед оставке г. Ј. Поповића учитеља, овим се отвара стечај на једно учитељско место, на српској вероисповедној централној школи у Башахиду.

Плата је учитељу у готовом 450 фор., 3 ланца ораће земље на коју општина порез плаћа, слободан стан, и огрева (сламе) колико нужно буде.

Новоизабраном учитељу у дужност спада, све законом прописане предмете предавати, у цркви појати и децу у пјењу обучавати, даље има доказати да је испит из мађарског језика положио.

Сви они, који су вољни ово место получити, имају своје добро снабдевене молбенице најдаље до Мале Госпојине 8. септембра на месни школски одбор послати.

Из седнице месног школског одбора држане 12. (24) августа 1890. године у Башахиду.

1—3 **Месни школски одбор.**

СТЕЧАЈ.

Овим се отвара стечај на ново-отвореној женској школи у Ороламошу за учитељицу, са којим је местом скопчана плата 300 фор. а. вр. слободан стан и огрев у (слами) колико треба.

Учитељици у дужност спада све законом прописане предмете предавати и децу ручном раду обучавати.

Који жели ово место получити, нека изволи своје добро снабдевене молбенице до 2. септембра т. г. овоместном црквено-школском одбору поднети, ког ће се дана и избор обавити.

Из седнице црквено-школског одбора држане у Ороламошу 12. августа 1890. год.

Јован Максимовић, перовођа. 1—3 **Љубко Радин,** подпредседник.

СТЕЧАЈ.

Смрћу јереја Милана Срданова, негда пароха Старо-шовског, упражњено је место парохијско, са којим је скопчана плата III. класе, на које се овим и стечај расписује.

Надтицатељи имају своје по §. 56. Одс. II. Г. превишњег кр. рескрипта, са прописаним сведочбама, и сведочбом о положеном испиту зрелости, снабдевене молбенице најдуже до 9. (21.) септембра 1890. год. посредством својих предпостављених власти, консисторији овој поднети.

Из седнице српске источно православне епархијске консисторије бачке, држане у Новом Саду 2. (14.) августа 1890.

2—3 **Консисторијум епархије бачке.**

СТЕЧАЈ.

Смрћу јереја Јована Поповића, негда пароха Старо-стапарског, упражњено је парохијско место то, са којим је скопчана превишим кр. рескриптом од 10. августа 1868. год. Одс. I. §. 31. одређена плата, на које се овим и стечај расписује.

Надтицатељи имају своје по §. 56. Одс. II. Г. превишег кр. рескрипта, са прописаним сведочбама и сведочбом о положеном испиту зрелости, најдуже до 9. (21.) септембра 1890. год. посредством своје предпостављене власти, консисторији овој поднети.

Из седнице српске источно-православне епархијске консисторије бачке, држане у Новом Саду (14.) августа 1890.

2—3 **Консисторијум епархије бачке.**

СТЕЧАЈ.

Смрћу јереја Лазара Максимовића, негда пароха кулског, остало је упражњено место пароха, са којим је скопчана плата I. класе.

Надтицатељи имају своје по §. 56. Одс. II. Г. превишег кр. рескрипта, са прописаним сведочбама и сведочбом о положеном испиту зрелости снабдевене молбенице, најдуже до 9. (21.) септембра 1890. посредство својих предпостављених власти, консисторији овој поднети.

Из седнице српске источно-православне епархијске консисторије бачке, држане у Новом Саду 2. (14.) августа 1890.

2—3 **Консисторијум епархије бачке.**

СРПСКА ДРЖАВНА
ТРГОВИНСКА АГЕНЦИЈА
У СОЛУНУ

потребује једног **књиговођу,** који би знао и српску кореспонденцију обављати. Они који знају француски или италијански имају првенство, но главни услов је стручно знање. 2—

Бр. 153.—1890.

ПРОДАЈА КУЋЕ.

Од стране „Матице Српске“ као руководитеље фонда Марије Трандафилке овим се објављује, да ће се на имену реченог фонда у грунтовном записнику бр. 804. вароши Новога Сада под бр. 873. уписана кућа и кућиште продавати на својевољној јавној дражби, која ће се држати 19. (31.) августа о. г. у 11 сати пре подне у писарни „Матице Српске“ у Новом Саду.

Пре почетка дражбе примаће се и запечаћене писмене понуде.

Исклична цена биће процена од 13.760 фор., која је приликом инвентирања оставине Марије Трандафилке судски установљена.

Ко жели при дражби учествовати, као и сваки, који писмену понуду поднесе, дужан је у руке на ту цел изасланог одбора положити у име пишмарине 10% од процене или 1376 фор.

Резултат дражбе, односно предата понуда обвезна је за купца одмах, а за „Матицу Српску“ само онда, ако исту управни одбор одобри у седници, која се има најдаље за осам дана после дражбе држати, и ако тај закључак и од стране високог кр. уг. министарства богоштовља и јавне наставе потврђен буде.

Купац је дужан куповину у две једнаке рате исплатити, и то прву за један месец дана од времена, кад министарство дражбу одобри, те онда ступа у посед купљене непокретности и прима на себе плаћање државног пореза и других јавних терета, а другу рату, у коју се и положена пишмарина урачунава, дужан је купац заједно са 6% каматом на ту рату, од дана ступања у посед рачунајући, уплатити за два месеца дана од времена одобрења дражбе, у колико можда не би у том погледу с управним одбором „Матице Српске“ другче уговорио.

Уговор за грунтовни препис права власништва издаће се купцу тек онда, кад целу куповину потпуно исплати.

Трошкове око куповног уговора и грунтовног преписа, као и преписну пристојбу има сам купац сносити.

Из седнице управнога одбора „Матице Српске“, држане у Новоме Саду 18. (30.) јуна 1890. 2—2

МАНУФАКТУРНА ТРГОВИНА
КОСТЕ МАТИЋА
У ИРИГУ

потребује два помоћника. 3—3

МАНУФАКТУРНА РАДЊА
САВЕ ТУБИЋА
У ШИДУ

потребује млађег вештог помоћника. Потребан је немачки и мађарски говор. 3—3

ПОМОДНА, ГАЛАНТЕРИЈСКА И КРАТКЕ РОБЕ
ТРГОВИНА
ГЕОРГА В. ЖЕКИЋА
У СТ. ВЕЧЕЈУ

потребује ваљаног Србина помоћника, који мађарски и немачки потпуно говори, и једног практиканта из добре куће. 2—2

МЕШОВИТА И ГВОЖЂАРСКА РАДЊА
ЛАЗАРА М. ЈАНКОВИЋА
У ТИТЕЛУ

потребује једног од бољи помоћника. Ступити може одма. 3—3

МАНУФАКТУРНА ТРГОВИНА
ИГЊАТА ОФНЕРА
у Новоме Саду „код златне руке“

потребује једног старијег и два млађа спомоћника. Који говоре српски, мађарски и немачки имају првенство. Ступити могу одма. 3—3

Трговачка и индустријска академија
У ГРАЦУ.

Академија ступа 3. (15.) септембра ове год. у двадесетосму годину свога опстанка.

Свршава се за три године, а има и један разред за приправљање за оне, који не могу одмах ступити у академију.

Они, који сврше на овом заводу, имају права на једногодишњу својевољну службу.

АБИТУРИЈЕНТСКИ КУРС. Једногодишњи трговачки курс за оне, који су у гимназији или реалци положили испит зрелости, па хоће да се даду на трговину, или хоће да поред наука на великој школи прибаве и трговачка знања.

Обавештаја о примању и о опсрбљењу као и тачан програм даје управа трговачке и индустријске академије у Грацу.

6—8 **А. Е. пл. Шмид,** управитељ.

Власник и издавалац Сланко Свет. Милетић. Одговорни уредник Васа Милутиновић. Српска штампарија дра Светозара Милетића.